

Vergaderjaar 2019–2020

35 420

Noodpakket banen en economie

24 515

Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting

Nr. 70

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 juni 2020

Juist in deze moeilijke tijden, als gevolg van de coronacrisis, vindt het kabinet het belangrijk om extra om te zien naar kwetsbare mensen. Samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties streeft het kabinet er naar dat mensen die het financieel moeilijk hebben niet verder in de problemen komen. Aan het begin van de coronacrisis bleek dat een aantal voedselbanken om verschillende redenen in de moeilijkheden kwamen. Daarop is Voedselbanken Nederland (de landelijke organisatie voor voedselbanken) in overleg getreden met het kabinet om te bezien hoe ondersteuning verleend kon worden.¹ Voedselbanken leveren immers waardevol werk om mensen met een laag inkomen te ondersteunen en tevens om voedselverspilling tegen te gaan. Via deze brief informeer ik u, mede namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, over de actuele stand van zaken rondom voedselbanken. Hiermee geef ik invulling aan de motie van de leden Bruins en Palland over nauw contact met Voedselbanken Nederland².

Actuele ontwikkelingen

Bij de start van de coronacrisis kampte een aantal voedselbanken met problemen. Deze problemen varieerden van een verminderde inzet van de veelal oudere, kwetsbare vrijwilligers, een verminderde aanvoer van voedsel en locaties die volgens de RIVM-richtlijnen (nog) niet geschikt waren voor de uitgifte van voedselpakketten. Als gevolg hiervan moest een aantal voedselbanken tijdelijk de deuren sluiten en/of een andere werkwijze hanteren.

Om de vinger aan de pols te houden en snel te kunnen schakelen, hebben de ministeries van LNV en SZW, de VNG en Voedselbanken Nederland

¹ Kamerstukken 21 501-32 en 35 420, nr. 1230

² Kamerstuk 35 430, nr. 16

gezamenlijk een actieteam voedselbanken opgericht. Daarnaast is er binnen Voedselbanken Nederland een corona crisisteam samengesteld, een extra fondsenwervingsactie gestart en is er een calamiteitenfonds ingesteld ter ondersteuning van voedselbanken in het land.

In de afgelopen periode hebben voedselbanken in samenwerking met Voedselbanken Nederland hard gewerkt aan oplossingen voor de ontstane problemen, al dan niet met ondersteuning van middelen uit het nieuwgevormde calamiteitenfonds van Voedselbanken Nederland. Daarbij hebben tal van organisaties, zowel lokaal als landelijk, ondersteuning aangeboden waardoor onder andere het aanbod van voedsel weer is toegenomen. Ook gemeenten hebben voedselbanken hulp geboden. Door de aandacht voor voedselbanken in de media in het kader van de coronacrisis ontstond tevens het positieve bijeffect dat veel mensen, waaronder relatief veel jongeren, zich hebben aangemeld als (tijdelijke) vrijwilliger, al dan niet via andere organisaties. Hierdoor zijn er weer voldoende vrijwilligers.

Ook het Ministerie van Defensie biedt ondersteuning aan voedselbanken. Sinds 7 april jl. ondersteunt Defensie tijdelijk drie van de tien distributiecentra van de voedselbanken (Amsterdam, Tilburg en Haaglanden). Defensiepersoneel helpt daar de voedselstroom voor de voedselbanken voor wat betreft de landelijk verworven voedselpartijen weer op gang te brengen. Deze hulp vindt plaats op mijn verzoek en is afgestemd met de partijen in het actieteam.

Door de inzet van de voedselbanken en door de aangeboden hulp zijn er thans vrijwel geen knelpunten meer rond de inzet van vrijwilligers en is er meer dan voldoende voedsel beschikbaar. Ook voor knelpunten rond de huisvesting hebben de voedselbanken vaak praktische oplossingen gevonden. Het kabinet spreekt veel waardering uit voor alle mensen en partijen, zoals ook bedrijven en gemeenten, die in welke vorm dan ook ondersteuning bieden aan de voedselbanken.

Als gevolg hiervan is er op dit moment geen voedselbank gesloten. Twee voedselbanken hanteren tijdelijk een andere werkwijze: één voedselbank werkt met cadeaubonnen en één voedselbank met een mix van voedsel en (als aanvulling) met cadeaukaarten.

Stand van zaken calamiteitenfonds

Als voedselbanken in de problemen komen, is de lijn dat zij proberen eerst lokaal een oplossing te zoeken in samenwerking met gemeenten, bedrijven en particuliere initiatieven. De VNG heeft gemeenten opgeroepen voedselbanken hierbij te helpen. Ik heb via het Gemeentenuws SZW een vergelijkbare oproep gedaan. Het actieteam voedselbanken heeft als doel om snel de lokale problematiek in beeld te hebben en indien nodig naar aanvullende oplossingen te zoeken. Is deze steun niet afdoende, dan kunnen voedselbanken als tijdelijke noodoplossing een beroep doen op het calamiteitenfonds van Voedselbanken Nederland.

Voedselbanken kunnen hierbij ook met terugwerkende kracht steun aanvragen. Zo komen ook voedselbanken die eerder hun deuren (tijdelijk) hebben moeten sluiten en nu weer volledig operationeel zijn voor ondersteuning in aanmerking. Het fonds wordt gevuld met middelen van Voedselbanken Nederland zelf en uit donaties van derden. Het kabinet heeft eenmalig een subsidie van vier miljoen euro als vangnet voor het calamiteitenfonds beschikbaar gesteld mochten de middelen in het fonds niet toereikend zijn. Deze bijdrage is in het kader van de corona crisismaa-

regelen en mede ter invulling van de motie van de leden Klaver en Segers en de motie van het lid Hijink c.s.³.

Voedselbanken Nederland heeft in de afgelopen periode een actie opgezet waarin mensen en bedrijven onder het motto «Stay safe en geef» zijn opgeroepen om een donatie te doen. De opbrengst hiervan gebruikt Voedselbanken Nederland onder meer om het calamiteitenfonds te vullen. Tot op heden heeft Voedselbanken Nederland via donaties een bedrag van 6,5 miljoen euro opgehaald. Op dit moment zijn er 27 aanvragen ingediend en toegekend. Het totale bedrag dat met deze aanvragen gemoeid is, is 280.000 euro. Het merendeel van deze middelen (225.000 euro) was nodig voor het tijdelijk verstrekken van cadeaukaarten aan klanten om voedsel te kunnen kopen. Daarnaast zijn middelen aangevraagd voor onder andere het kunnen nemen van maatregelen op het gebied van hygiëne, logistiek en huur.

Het overgrote deel van de middelen uit het calamiteitenfonds was voorzien voor het verstrekken van voedsel cadeaukaarten via voedselbanken waar tijdelijk geen voedseluitgifte plaats kon vinden. Dit waren er tot op heden aanzienlijk minder dan voorzien. Voedselbanken Nederland geeft aan dat de middelen in een volgende fase mogelijk alsnog voor dit doel nodig zijn, mocht er een «tweede coronagolf» komen.

Daarnaast wil Voedselbanken Nederland de middelen uit het fonds benutten om de toename van het aantal klanten van voedselbanken op te vangen. Voedselbanken Nederland heeft recent een enquête gehouden onder voedselbanken met het verzoek om inzicht te geven in het klantenbestand (aantal huishoudens en personen) per 1 mei. Doel is om inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van het aantal klanten. Uit deze eerste inventarisatie komt een voorlopige groei van het aantal klanten van de voedselbanken van circa 5 procent naar voren ten opzichte van het aantal klanten per 1 januari van dit jaar. Er zijn overigens grote verschillen per voedselbank: de ontwikkeling varieert van een aanzienlijke groei (tot wel 20 procent) tot een lichte afname. De verwachting van Voedselbanken Nederland is dat door de coronacrisis in de komende tijd fors meer mensen in de financiële problemen zullen komen en dat het klantenbestand van de voedselbanken als gevolg hiervan verder zal toenemen.

Slot

Ik ben verheugd te constateren dat er thans geen voedselbanken meer zijn die gesloten zijn. Het kabinet geeft een groot compliment aan alle vrijwilligers die zich inspannen om mensen met lage inkomens van voedsel te voorzien en voedselverspilling tegen te gaan. Ook wil het kabinet alle bedrijven en particulieren bedanken die in groten getale voedsel hebben gedoneerd aan voedselbanken. Deze positieve ontwikkelingen laten onverlet dat de coronacrisis nog niet achter de rug is en dat dit effect zal hebben op de armoede- en schuldenproblematiek. Het kabinet is hiermee aan de slag⁴. Voedselbanken leveren een waardevolle bijdrage aan de bestrijding van deze problematiek. Het kabinet zal ook in de komende periode met Voedselbanken Nederland hierover in gesprek blijven.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
T. van Ark

³ Kamerstuk 25 295, nr. 156 en Kamerstuk 25 295, nr. 159

⁴ Kamerstuk 35 415, nr. 11